

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS DAMASO RUIZ-JARABO COLOMER

18 päivänä maaliskuuta 1999 *

1. Amtsgericht Köln (Saksa) on esittänyt EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä, joilla se pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta tulkintaa perustamissopimuksen 6 artiklasta ja Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen¹ liitteessä VIII olevasta 27 artiklasta, sellaisina kuin kyseiset henkilöstösäännöt on hyväksytty asetuksella N:o 2799/85² (jäljempänä henkilöstösäännöt).

seuraavien pykälien ja *Gesetz zur Regelung von Härten im Versorgungsausgleich*in (eläkeoikeuksien hyvitysluonteisesta jakamisesta aiheutuvien ongelmien ratkaisemisesta annettu laki) 2 §:n mukaisesti.

3. Jutta ja Hartmut Johannes, jotka ovat Saksan kansalaisia, avioituivat 18.4.1963 Yhdysvalloissa. Vastaaja aloitti 16.10.1963 työnsä Euroopan talousyhteisön ylimääräisenä toimihenkilönä, ja hänet nimitettiin virkamieheksi 1.1.1964.

I Pääasian perustana olevat tosiseikat

2. Nämä kysymykset on esitetty riita-asiassa, joka on saatettu ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi ja jossa vastakkain ovat kantajana Jutta Johannes ja vastaajana hänen entinen puolisonsa Hartmut Johannes. Kantaja vaatii vastaajan saamien eläkeoikeuksien hyvitysluonteista jakamista suhteessa avio- liiton kestoon tiettyjen Saksan lainsäädännön säännösten eli *Bürgerliches Gesetzbuchin* (jäljempänä BGB) 1587 f §:n ja sitä

4. Avioliitto päättyi Tribunal de première instance de Bruxellesin 28.4.1986 antamaan avioerotuomioon, joka annettiin puolisoitten viimeisen yhteisen kotipaikan eli Belgian oikeuden mukaisesti. Tuomio tuli lainvoimaiseksi 28.10.1988 ja Nordrhein-Westfalenin osavaltion oikeusministeriö tunnusti sen 21.4.1995. Avioeromennettelyn aikana ja sen jälkeen pariskunnan kolme lasta ovat asuneet vastaajan luona.

* Alkuperäinen kieli: espanja.

1 — Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja näiden yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen vahvistamisesta ja komission virkamiehiin väliaikaisesti sovellettavista erityistoimenpiteistä 29 päivänä helmikuuta 1968 annettu neuvoston asetus (ETY, Euratom, EHTY) N:o 259/68 (EYVL L 56, s. 1).

2 — Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja näiden yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen muuttamisesta 27 päivänä syyskuuta 1985 annettu neuvoston asetus (EYVL L 265, s. 1).

5. Niiden tietojen mukaan, joita ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt ennakkoratkaisupyynnössään, Jutta Johannes on vaatinut entiseltä puolisoiltaan elatusapua, mutta tästä ei ole vielä lainvoimaista tuomiota.

6. Vastaaja, joka on täyttänyt 65 vuotta, on saanut 1.6.1996 alkaen Euroopan yhteisöltä vanhuuseläkettä.³

7. Asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että vastaajan niihin eläkeoikeuksiin, jotka hän on saanut Bundesversicherungsanstalt für Angestellte (liittovaltion työntekijöiden eläkekassa), sovelletaan lainsäädäntöä, jota kyseisessä valtiossa sovelletaan eläkeoikeuksien hyvitysluonteiseen jakamiseen avioerotapauksissa. Kyseiset oikeudet perustuvat pakollisiin maksuihin, joita vastaaja on maksanut ennen Euroopan yhteisöjen virkamieheksi nimittämistään, ja sen jälkeen maksettuihin vapaaehtoiisiin maksuihin; ennakkoratkaisukysymykset eivät koske näitä oikeuksia.

8. Kantaja vaatii myös niiden eläkeoikeuksien hyvitysluonteista jakamista, jotka vastaaja on saanut Euroopan yhteisöltä. Komissio toteaa kuitenkin Hartmut Johannesille 18.5.1995 lähettämässään kirjeessä, että voimassa olevien henkilöstösääntöjen mukaan eronneella puolisoilla ei ole mitään välitöntä oikeutta virkamiehen saamaan vanhuuseläkkeeseen.

3 — Henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 40 artiklan mukaisesti se toimielin, jonka palveluksessa virkamies oli palvelussuhteensa päättyessä, vastaa vanhuuseläkkeen laskemisesta ja siitä, että virkamiehelle tai hänen oikeudenomistajilleen ja Euroopan yhteisöjen komissiolle, jonka tehtävänä on huolehtia eläkkeiden maksamisesta, annetaan tiedoksi eläkeoikeuksia koskeva yksityiskohtainen laskelma. Samassa liitteessä olevassa 45 artiklassa säädetään, että etuuksien maksamisesta vastaa yhteisöjen puolesta budjettilavan käyttäjien nimeämä toimielin.

II Ennakkoratkaisukysymykset

9. Ratkaistakseen sen käsiteltäviksi saateut yhteisön oikeutta koskevat ongelmat Amtsgericht Kölnin Familiengericht on katsonut tarpeelliseksi lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kaksi ennakkoratkaisukysymystä:

- ”1) Ovatko Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavat henkilöstösääntöt ja erityisesti eläkejärjestelmää koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä koskeva liite VIII sekä sen 27 artikla virkamiehen eronneen puolison eläkeoikeuksien osalta kattava ja muut sääntelyt poissulkeva säännöstö, jolloin ei ole mahdollista vedota kansallisen oikeuden (käsiteltävänä olevassa asiassa Saksan oikeuden mukainen velvoiteoikeudellinen eläkeoikeuksia koskeva hyvitys) mukaisiin laajempiin oikeuksiin?
- 2) Onko Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja EY:n perustamissopimuksen 6 artiklan mukaista se, että avioeron seurauksia koskevassa jäsenvaltion oikeudessa (käsiteltävänä olevassa asiassa Saksan oikeudessa) virkamiehelle aiheutuu velvoiteoikeudellisen eläkeoikeuksia koskevan hyvityksen takia suurempi taloudellinen rasite vain sen takia, että hän on Saksan kansalainen?”

III Yhteisön oikeus

10. Perustamissopimuksen 6 artiklassa, jota ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää tulkitsemaan, määrätään seuraavaa:

”Kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä tämän sopimuksen soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen erityismääräysten soveltamista.

— —.”

11. Henkilöstösääntöjen V osaston 3 luvussa säädetään virkamiesten eläkeoikeuksista ja tietyissä tapauksissa heidän perheenjäsentensä eläkeoikeuksista. Henkilöstösääntöjen liitteessä VIII (jäljempänä liite VIII), johon sisältyvät eläkejärjestelmää koskevat säännökset, olevassa 4 luvussa säännellään perhe-eläkettä. Käsiteltävänä olevan asian kannalta merkitystä on 27 artiklalla, jossa säädetään seuraavaa:

”Virkamiehen tai entisen virkamiehen eronneella puolisoilla on oikeus tässä luvussa määriteltyyn perhe-eläkkeeseen, jos hän voi osoittaa, että hänellä on entisen puolisonsa kuollessa oikeus tämän maksamaan elatusapuun, joka on vahvistettu joko oikeuden päätöksellä tai entisten puolisoitten välisellä sopimuksella.”

IV Ennakkoratkaisumenettelyssä esitetyt huomautukset

12. Pääasian vastaaja, Saksan hallitus ja komissio ovat esittäneet tässä menettelyssä kirjallisia huomautuksia EY:n tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa asetetussa määräajassa. Vastaajan edustaja ja komission asiamies ovat olleet läsnä ja esiintyneet 25.2.1999 pidetyssä istunnossa.

13. Pääasian vastaaja väittää, että henkilöstösääntöissä säädetty eläkejärjestelmä on kattava ja poissulkeva säännöstö, joka ei mahdollista minkään sen vastaisen kansallisen oikeuden säännöksen soveltamista; jos tällainen säännös olisi olemassa, sitä ei saisi soveltaa yhteisön oikeuden ensisijaisuuden takia. Vastaajan mielestä yhteisön oikeudessa ei sallita sitä, että tuloksiin, joihin sillä pyritään, vaikutettaisiin välillisesti. Koska liitteessä VIII olevassa 27 artiklassa ei säädetä eläkeoikeuksien hyvittämisestä vaan ainoastaan eronneen puolison perhe-eläkkeestä, ei voida hyväksyä sitä, että kansallisella oikeudella pyritäisiin samaan tulokseen siten, että virkamiehet veloitettaisiin eläkeoikeuksien hyvitysluonteiseen jakamiseen. Saksan oikeuden soveltaminen merkitsisi lisäksi kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää.

14. Saksan hallitus ja komissio eivät yhdy tähän näkemykseen.

15. Saksan hallitus toteaa Saksan lainsäädännön osalta, että eläkeoikeuksien hyvitysluonteinen jakaminen eronneiden puolisoien välillä perustuu ajatukseen siitä, että eläkeoikeudet ovat yhteisen ponnistuksen tulos. Lainsäädännön tarkoituksena on taata puolisoille se, että avioerotapauksissa avioliiton aikana saadut eläkeoikeudet jaetaan puoliksi. Sen jälkeen kun kummankin puolison saamien vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkeoikeuksien kokonaismäärä on arvioitu, niiden osalta suoritetaan vertailu ja maksettavan määrän vahvistaminen. Saksan hallituksen mukaan ei ole mitään syytä sulkea tämän järjestelmän ulkopuolelle eläkeoikeuksia, jotka on saatu kansainvälisestä tai ylikansallisesta eläkejärjestelmästä. Hyvityksen täytäntöönpano ei vaikuta suoraan eläkeoikeuksiin, koska se on velvoiteoikeudellinen. Hyvityksen saaja saa saamisoikeuden suhteessa entiseen puolisoonsa, jonka on maksettava kuukausimaksua, jonka määrä on puolet eläkeoikeuksien tai arvojen erotuksesta.

Saksan hallitus lisää, että silloinkin kun kansainvälisessä tai ylikansallisessa sosiaaliturvajärjestelmässä säädetään erityisestä etuudesta eronneen puolison hyväksi, kuten esimerkiksi perhe-eläkkeestä, mikään ei estä sitä, että tämän järjestelmän perusteella saadut eläkeoikeudet otetaan mukaan laskelmiin hyvitysluonteista jakamista varten. Tämän jakamisen ominaispiirteiden avulla vältetään se, että eronneelle puolisolle voi samanaikaisesti kasautua oikeuksia, joihin sovelletaan hyvitystä, ja perhe-eläkeoikeuksia. Niin kauan kuin virkamies on elossa, perhe-eläkkeen maksamisen perustetta ei synny, ja eläkeoikeuksien hyvityksen tuottama saamisoikeus lakkaa periaatteessa virkamiehen kuollessa.

Saksan hallitus toteaa lopuksi, ettei henkilöstösääntöjen tai perustamissopimuksen 6 artiklan vastaista ole se, että jäsenvaltion lainvalintasäännöissä puolisoien kansalaisuutta pidetään perusteena määrittäessä avioeron seurauksiin sovellettavaa oikeutta.

16. Komissio toteaa, ettei liitteessä VIII oleva 27 artikla vaikuta pääasiassa sovellettaviin säännöksiin, joissa säädetään eläkeoikeuksien hyvityksestä puolisoien välillä, koska perheoikeuden sääntely kuuluu yhteisön oikeuden nykytilassa edelleen jäsenvaltioiden toimivaltaan. Tämän takia liitteessä VIII olevaa 27 artiklaa on tulkittava siten, ettei se vaikuta millään tavalla taloudellisiin oikeuksiin, jotka syntyvät palveluksessa tai eläkkeellä olevan virkamiehen ja hänen entisen puolisonsa välisessä avioeromenettelyssä.

Komission mukaan perustamissopimuksen 6 artiklaa ei voida soveltaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen tilanteeseen, koska siinä ei voida todeta olevan vähäisintäkään rajat ylittävää piirrettä.

V Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

17. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien kysyy tällä kysymyksellään pääasiallisesti sitä, ovatko liitteessä VIII olevan 27 artiklan vastaisia sellaiset vaatimukset, joita eläkkeellä olevan Euroopan yhteisöjen

virkamiehen entinen puoliso esittää jäsenvaltion tuomioistuimissa saadakseen perheoikeudessa säädetyn eläkeoikeuksien hyvityksen.

18. Haluan ensinnäkin korostaa, että sitä yhteisön oikeuden säännöstä, jonka tulkintaa kansallinen tuomioistuin on pyytänyt, ei voida soveltaa tässä riita-asiassa. Liitteessä VIII olevassa 27 artiklassa säädetään virkamiehen eronneen puolison oikeudesta perhe-eläkkeeseen sillä edellytyksellä, että hänellä on entisen puolisonsa kuollessa oikeus tämän maksamaan elatusapuun. Ennakkoratkaisupyynnön mukaan vastaaja ei kuitenkaan ole kuollut eikä ole velvollinen maksamaan entiselle puolisolleen minkäänlaista elatusapua. Katson näin ollen, ettei kyseistä säännöstä ole tulkittava.

19. Olen samaa mieltä Saksan hallituksen kanssa siitä, että liitteessä VIII olevassa 27 artiklassa tarkoitettulla perhe-eläkkeellä on eri tarkoitus kuin hyvitysluonteisella jakamisella. Perhe-eläkettä maksetaan vasta virkamiehen kuolemasta alkaen ja sillä edellytyksellä, että eloonjääneellä puolisollla on aiemmin ollut oikeus elatusapuun. Perhe-eläkkeen määrä ei voi olla suurempi kuin se määrä, joka on saatu elatusapuna. Oikeus saada perhe-eläkettä päättyy, jos eloonjäänyt puoliso avioituu uudelleen, ja tilanteessa, jossa kuolleella yhteisöjen virkamiehellä on useampi kuin yksi entinen puoliso, perhe-eläke jaetaan heidän välillään suhteessa avioliiton kes-

Eläkeoikeuksien hyvitysluonteisen jakamisen tarkoituksena on sitä vastoin avioliiton aikana saavutettujen oikeuksien jakaminen. Se perustuu sellaisen saatavan määrittämiseen, joka sen suorittamiseen velvollisen on maksettava edunsaajalle. Oikeus syntyy sillä hetkellä, jolloin edunsaajalle syntyy oikeus hyvitykseen, jonka perusteella edunsaaja voi vaatia osan yhteisesti saavutetuista oikeuksista. Sen saamiseksi ei ole tarpeen, että edunsaajalla olisi tarve hyvitykseen. Hyvityksen määrää ei vahvisteta toisen puolison maksukyvyyn perusteella. Edunsaajan avioituminen ei vaikuta eläkeoikeuksien hyvitykseen, eikä tällä oikeudella ole elatusavun ominaisuuksia, vaan se on eläkeoikeuksien osalta suoritettava hyvitys sille puolisolle, joka on avioliiton aikana saanut vähemmän eläkeoikeuksia kuin toinen puoliso.

20. Henkilöstösäännöt on hyväksytty ase- tuksen muodossa. Tästä seuraa, että EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan toisen kohdan mukaisesti ne pätevät yleisesti, ovat kaikilta osiltaan velvoittavia ja niitä sovelletaan sellaisinaan kaikissa jäsenvaltioissa. Yhteisöjen tuomioistuin on johtanut tästä, että henkilöstösäännöt paitsi vaikuttavat yhteisön hallintoon, myös velvoittavat jäsenvaltioita siltä osin kuin jäsenvaltioiden osallistuminen voi olla tarpeen henkilöstösääntöjen soveltamiseksi.⁴

⁴ — Asia 137/80, komissio v. Belgia, tuomio 20.10.1981 (Kok. 1981, s. 2393, 8 kohta) ja asia 186/83, komissio v. Belgia, tuomio 7.5.1987 (Kok. 1987, s. 2029, 21 kohta).

21. Henkilöstösääntöjen ainoana tarkoituksena on yhteisöjen toimielinten ja niiden virkamiesten välisten oikeussuhteiden sääntely luomalla vastavuoroisia oikeuksia ja velvoitteita ja myöntämällä virkamiehen tiettyjen perheenjäsenten hyväksi oikeuksia, joihin he voivat vedota Euroopan yhteisöissä. Suurin osa kyseisistä oikeuksista on taloudellisia oikeuksia ja ne koskevat esimerkiksi kuulumista sairauskulujen korvausjärjestelmään, lapseneläkettä, virkamiehen eloonjääneelle puolisolle maksettavaa perhe-eläkettä tai liitteessä VIII olevassa 27 artiklassa tarkoitettua perhe-eläkettä, joka maksetaan tietyt edellytykset täyttävälle eronneelle puolisolle.

Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on todennut, ettei kyseisen artiklan tarkoituksena ole erikseen taata eronneen puolison hyväksi avioeroon perustuvan elatusvelvoitteen ylläpitämistä, vaan siinä tunnustetaan oikeus, joka henkilöstösäännöissä myönnetään suoraan asianomaiselle sillä perusteella, että hän on eronnut puoliso, joka ei ole avioitunut uudelleen.⁵

22. Henkilöstösäännöllä ei sitä vastoin säännellä perheoikeuden tai yksityisoikeuden alaan kuuluvia oikeuksia ja velvoitteita, joita virkamiehellä on suhteessa perheenjäseniinsä tai kolmansiin.

23. Ei voida hyväksyä vastaajan väitettä siitä, että henkilöstösäännöissä säädetty eläkejärjestelmä olisi kattava ja tyhjentävä säännöstö, jonka säännökset menevät kansallisen oikeuden edelle yhteisön oikeuden ensisijaisuuden periaatteen nojalla. Henkilöstösäännöissä ei ole yhtään säännöstä, jota sovellettaisiin virkamiehellä avioeron perusteella oleviin taloudellisiin oikeuksiin tai velvoitteisiin entistä puolisoon kohtaan tai jota sovellettaisiin tällaisten perheoikeudellisten oikeuksien sisältöön tai niitä koskeviin yksityiskohtaisiin sääntöihin.

24. Kuten komissio perustellusti toteaa, yhteisön lainsäätäjällä ei ole toimivaltaa vahvistaa puolisojen oikeuksia avioeromenettelyssä, mukaan lukien ne oikeudet, jotka seuraavat Saksan lainsäädännössä säädetyn kaltaisesta mahdollisesta eläkeoikeuksien hyvityksestä. Yksityis- ja perheoikeuden sääntely kuuluu edelleen jäsenvaltioiden toimivaltaan.

25. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hiljattain antanut tuomion asiassa,⁶ joka kuvaa sitä, miten Saksan siviilioikeudessa säädetty eläkeoikeuksien hyvitysluonteista jakamista avioerotapauksissa koskeva järjestelmä toimii silloin kun kyseisistä eläkkeistä yhden maksaminen kuuluu Euroopan yhteisöille. Kyse oli hakemuksesta, jonka parlamentin eläkkeellä olevan virkamiehen eronnut puoliso oli tehnyt, jotta hän olisi voinut edelleen kuulua virkamiesten sairausvakuutusjär-

⁵ — Asia 24/71, Meinhardt v. komissio, tuomio 17.5.1972 (Kok. 1972, s. 269, 2 ja 3 kohta).

⁶ — Asia T-66/95, Kuchlenz-Winter v. komissio, tuomio 16.4.1997 (Kok. 1997, s. II-637).

jestelmään, vaikka avioerotuomion julistamisesta oli kulunut yli vuosi.⁷

26. Kyseisen tuomion 3 kohdassa todetaan seuraavat tosiseikat: i) Cour d'appel de Luxembourg tuomitsi kantajan ja hänen entisen puolisonsa avioeroon; ii) molemmat ovat Saksan kansalaisia; iii) aviopuolisot sopivat BGB:n eläkeoikeuksien hyvitysluonteista jakamista avioerotapauksissa koskevien säännösten mukaisesti entisen puolison yhteisöistä saaman eläkkeen jakamisesta ja iv) Juge de paix de Luxembourg vahvisti tämän sopimuksen.

27. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa kyseisen tuomion 65 kohdassa, että sen saksalaisen säännöksen tarkoituksena, jossa säädetään aviopuolisoiden saavuttamien eläkeoikeuksien hyvitysluonteisesta jakamisesta puolisoitten välillä avioerotapauksissa, on ainoastaan myöntää puolisolle, joka ei ole suorittanut maksuja eläkejärjestelmään, osuus toisen puolison saamiin oikeuksiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lisää, että yhteisön toimielimet varmistavat tämän tavoitteen toteutumisen, koska parlamentti maksaa suoraan kantajalle osan kantajan entisen aviopuolison vanhuuseläkkeestä avioerotuomion täytäntöönpanemiseksi.

7 — Henkilöstösääntöjen 72 artiklan 1 b kohdan mukaan virkamiehen eronnut puoliso, joka osoittaa, ettei hän voi kuulua mihinkään muuhun sairausvakuutusjärjestelmään, voi saada edelleen enintään vuoden ajan sairausvakuutusjärjestelmän mukaiset etuudet. Kyseinen ajanjakso laskeaan alkavaksi päivänä, jona avioero tulee lopullisesti voimaan.

Katson näiden toteamusten perusteella, että Saksan oikeudessa säädetty eläkeoikeuksien hyvitysluonteinen jakaminen avioerotapauksissa on järjestelmä, jonka yhteisön toimielimet tuntevat. Käytännössä toimielimet maksavat osan eläkkeellä olevan virkamiehen eläkkeestä sille, jolla on siihen oikeus tuomioistuimen päätöksen tai puolisoitten tekemän sopimuksen perusteella, eikä maksaminen merkitse sitä, että kyseinen henkilö saisi henkilökohtaisen ja välittömän oikeuden suhteessa Euroopan yhteisöihin.

28. Yhteisöjen tuomioistuin on puolestaan todennut ratkaisussaan, joka koskee mainitusta tuomiosta tehtyä valitusta,⁸ että eläkeoikeuksien hyvitysluonteisella jakamisella ei voi olla sellaista vaikutusta, että virkamiehen entiselle puolisolle tunnustettaisiin eläkeoikeus, koska eläkeoikeus perustuu henkilöstösäännöissä vahvistettuihin edellytyksiin riippumatta siitä, perustuuko jakaminen tuomioistuimen ratkaisuun vai puolisoitten väliseen sopimukseen.

29. Minun on näin ollen pääteltävä, ettei hakemus, jolla Euroopan yhteisöjen eläkkeellä olevan virkamiehen entinen puoliso vaatii jäsenvaltion perheoikeudessa säädettyä, avioliiton aikana saavutettujen eläkeoikeuksien hyvitystä, ole ristiriidassa tulkintapyynnön kohteena olevan, liitteessä VIII olevan 27 artiklan tai henkilöstösääntöjen minkään muunkaan artiklan kanssa.

8 — Asia C-228/97 P, Kuchlenz-Winter v. komissio, määräys 8.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6047), jossa todetaan, että valitus ei tietyiltä osin selvästi täytä tutkittavaksi ottamista koskevia edellytyksiä ja on tietyiltä osin selvästi perusteeton.

VI Toinen ennakkoratkaisukysymys

30. Kansallinen tuomioistuin haluaa tällä kysymyksellä pääasiallisesti tietää, onko perustamissopimuksen 6 artiklan vastaista se, että jäsenvaltion lainvalintasäännöissä puolisoiden kansalaisuutta pidetään perusteena määritettäessä avioeron vaikutuksiin sovellettava oikeus, ottaen huomioon se, että kun yhteisön virkamieheen sovelletaan sen valtion perheoikeutta, jonka kansalainen hän on, seuraukset voivat olla epäedullisemmat kuin jos hän olisi toisen jäsenvaltion kansalainen.

31. Vastaja toteaa tältä osin, että koska viidestätoista jäsenvaltiosta ainoastaan Saksan liittotasavallassa ja Alankomaiden kuningaskunnassa säädetään eläkeoikeuksien hyvityksestä, saksalaiset ja alankomaalaiset virkamiehet, joihin sovelletaan heidän kansallista oikeuttaan, ovat epäedullisemmassa asemassa kuin ne virkamiehet, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia.⁹

32. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 6 artiklaa voidaan soveltaa ainoastaan yhteisön oikeuden soveltamisalaan kuuluviin tilanteisiin, ei silloin kun toiminnalla ei ole mitään yhteyttä yhteisön oikeuteen ja kun

mikään sen osatekijöistä ei ylitä yhden jäsenvaltion rajoja.¹⁰

33. Kuten komissio perustellusti toteaa, asia, jossa tämä kysymys on esitetty, ei täytä niitä edellytyksiä, joiden perusteella perustamissopimuksen 6 artiklaa voidaan soveltaa. Ensinnäkin sen sääntely, mitä oikeutta on sovellettava avioeroon ja sen seurauksiin, joihin eläkeoikeuksien hyvityksen voidaan katsoa kuuluvan, kuuluu nimittäin kansallisen lainsäätäjän toimivaltaan. Toiseksi perustamissopimuksen 6 artiklaa ei voida soveltaa, koska ei ole mitään sellaista rajat ylittävää seikkaa, jolla voidaan perustella sen tutkiminen, onko kyseessä mahdollisesti kansalaisuuteen perustuva syrjintä. Kyse on siitä, että saksalainen tuomioistuin soveltaa Saksan oikeutta Saksassa tunnustettuun avioero-tuomioon, joka koskee saksalaisten puolisoiden avioliiton päättämistä.

Koska kyse on lisäksi tilanteesta, joka ei kuulu yhteisön oikeuden soveltamisalaan, tuomioistuimella, jonka on ratkaistava kyseinen riita-asia, ei ole yhteisön oikeuden mukaan velvollisuutta tulkita kansallista lainsäädäntöä yhdenmukaisesti yhteisön oikeuden kanssa eikä jättää tätä lainsäädäntöä soveltamatta.¹¹

9 — En ole vastaajan kanssa samaa mieltä siitä, että saksalaiset tai alankomaalaiset virkamiehet ovat kaikissa tilanteissa epäedullisemmassa asemassa kuin muiden jäsenvaltioiden kansalaiset sen takia, että he voivat olla velvollisia kansalaisuutensa vuoksi avioliiton aikana saamiensa eläkeoikeuksien hyvitysuuteen jakamiseen. Uskon, että kun puolisoiden saamiensa eläkeoikeuksien osalta suoritetaan vertailu ja maksettavan määrän vahvistaminen, kyseinen toimi voi myös kunkin yksittäistapauksen olosuhteista riippuen olla edullinen saksalaisille ja alankomaalaisille virkamiehille.

10 — Yhdistetyt asiat 35/82 ja 36/82, Morson ja Jhanjan, tuomio 27.10.1982 (Kok. 1982, s. 3723, 16 kohta); asia 147/87, Zaoui, tuomio 17.12.1987 (Kok. 1987, s. 5511, 15 kohta); asia C-332/90, Steen, tuomio 28.1.1992 (Kok. 1992, s. I-341, 9 kohta); asia C-153/91, Petit, tuomio 22.9.1992 (Kok. 1992, s. I-4973, 8 kohta); asia C-206/91, Koua Poirrez, tuomio 16.12.1992 (Kok. 1992, s. I-6685, 11 kohta) ja yhdistetyt asiat C-64/96 ja C-65/96, Uecker ja Jaquet, tuomio 5.6.1997 (Kok. 1997, s. I-3171, 16 kohta).

11 — Asia C-264/96, ICI, tuomio 16.7.1998 (Kok. 1998, s. I-4695, 34 ja 35 kohta).

34. Minun on tässä tilanteessa pääteltävä, ettei perustamissopimuksen 6 artiklan vastaista ole se, että jäsenvaltion lainvalintasäännöissä puolisoiden kansalaisuutta pidetään perusteena määritettäessä avioeron vaikutuksiin sovellettavaa oikeutta.

VII Ratkaisuehdotus

35. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Amtsgericht Kölnin esittämiin kahteen kysymykseen seuraavasti:

- 1) Hakemus, jolla Euroopan yhteisöjen eläkkeellä olevan virkamiehen entinen puoliso vaatii jäsenvaltion tuomioistuimissa kyseisen valtion perheoikeudessa säädettyä eläkeoikeuksien hyvitystä, ei ole Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan, sellaisina kuin kyseiset henkilöstösäännöt on hyväksytty Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja näiden yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen muuttamisesta 27 päivänä syyskuuta 1985 annetulla neuvoston asetuksella (ETY, Euratom, EHTY) N:o 2799/85, tai kyseisten henkilöstösääntöjen minkään muunkaan säännöksen vastainen.
- 2) EY:n perustamissopimuksen 6 artiklan vastaista ei ole se, että jäsenvaltion lainvalintasäännöissä puolisoiden kansalaisuutta pidetään perusteena määritettäessä avioeron vaikutuksiin sovellettavaa oikeutta.